

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.103
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
завідувачу кафедри економічної кібернетики,
доктору економічних наук, професору
Дмитришин Лесі Ігорівні
(76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора, професора кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Лещук Галини Василівни на дисертаційну роботу Румянцевої Ірини Богданівни «Прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми. Питання забезпечення стабільного функціонування туристичного ринку в умовах воєнного стану в Україні та в післявоєнний період є надзвичайно актуальними та складними як ніколи. Оскільки стан вітчизняного туристичного ринку починаючи від 2020 року зазнає впливу лише негативних факторів, як от: пандемія Covid-2019, військові дії, знищення туристичних підприємств, інфраструктури та пам'яток архітектури, замінування територій тощо. При цьому туристичний потенціал України залишається достатньо вагомим і особливо у післявоєнний період прогнозується зростання попиту у формі військового, історичного чи гастротуризму.

Відтак належне прогнозування туристичного попиту дестинацій в Україні в умовах кризових явищ ставить нові питання перед науковцями щодо формування концепції прогнозування туристичного попиту та визначенні ключових завдань відновлення туристичного попиту в Україні.

Тому тема дисертаційної роботи Румянцевої Ірини Богданівни та відповідно поставлена її мета, яка полягає в удосконаленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо прогнозування

туристичного попиту DESTИНАЦІЙ в Україні в умовах кризових явищ, є актуальними та своєчасними.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Румянцевої Ірини Богданівни виконана в рамках теми: «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації (0113U005083, 2013–2027 рр.) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Особисто здобувачем у рамках теми розроблено методичний підхід щодо оцінки та прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ в Україні.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації та їх достовірність. До основних наукових результатів проведеного дослідження варто віднести наступні:

- удосконалено модель визначення сутності туристичного попиту, на основі якої в роботі було надано власне поняття туристичного попиту;
- удосконалено модель динаміки туристичного попиту на основі узагальненого логістичного відображення;
- удосконалено модель динаміки туристичного попиту з урахуванням якості туристичних послуг;
- набули подальшого розвитку модель динаміки туристичного попиту та її залежності від окремих економічних показників, які мають достатньо високий рівень статистичної значущості;
- набули подальшого розвитку напрямки відновлення туристичного попиту в Україні (забезпечення безпеки для туристів, стимулювання внутрішнього туризму, диверсифікація туристичних пропозицій, підтримка туристичних підприємств, створення інформаційних ресурсів, міжнародна співпраця, промоція мирного туризму).

Обґрунтованість положень та висновків, котрі виносяться на захист, підтверджується тим, що розробки здобувачки ґрунтуються на результатах досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а також опираються на

потужну науково-методологічну базу та відповідний інструментарій статистичного аналізу.

Методологічною основою дисертаційної роботи є базові положення та принципи сучасної економічної теорії, міжнародної та регіональної економіки, економіко-математичному моделюванню та науково-методичних розробках провідних вітчизняних та закордонних вчених, які стосуються проблем прогнозування туристичного попиту. У роботі для обґрунтування та розробки концепції прогнозування туристичного попиту та визначенні ключових завдань відновлення туристичного попиту в Україні використано системно-структурний та логічний методи для визначення економічної сутності поняття «туристичний попит», особливостей його формування та розвитку. Статистичні методи та метод порівняльного аналізу використані для аналізу впливу кризових явищ на туристичний попит в світі та в Україні. Економіко-математичні методи були застосовані для побудови моделі прогнозування туристичного попиту та розробки концепції прогнозування туристичного попиту. Графічні та матричні методи використані для наочного відображення 13 результатів досліджень.

Інформаційна база дисертаційної роботи включає законодавчі та нормативно-правові документи органів державної влади, офіційні матеріали державних обласних адміністрацій, статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні дані світових організацій в сфері туризму, наукові праці українських і закордонних вчених з досліджуваної проблематики, фінансово-статистична звітність, а також особисті спостереження автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукові положення, висновки та рекомендації, наведені у дисертації, мають як теоретичну, так і практичну цінність. Отримані здобувачкою результати є вагомим внеском у розвиток теорії, методики та практики процесу формування та реалізації концепції прогнозування туристичного попиту та визначенні ключових завдань відновлення туристичного попиту в Україні.

Серед результатів роботи, які становлять теоретичну цінність, варто виокремити визначення сутності туристичного попиту, на основі якої в роботі було надано власне поняття туристичного попиту.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості впровадження теоретико-методологічних і прикладних рекомендацій, що були отримані в ході дисертаційного дослідження, у практику прогнозування туристичного попиту країни, регіону, дестинації. Також можливе застосування визначених перспектив відновлення туристичного попиту в Україні в кризових умовах та ключових завдань відновлення туристичного попиту в Україні, що допоможуть підтримати та надалі розвивати туристичну індустрію в Україні та збільшити обсяги внутрішнього туризму в державі. Отримані результати апробовані в практиці управління на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також впроваджені в навчальний процес, що підтверджено відповідними довідками про впровадження.

Повнота викладу одержаних результатів. За структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим МОН України. Повний обсяг дисертації складає 183 сторінки, список використаних джерел налічує 184 найменувань. Робота містить 9 таблиць, 34 рисунки, 3 додатки. Результати, які наведені у дисертаційній роботі, є новими і оригінальними та не містять запозичень з наукових робіт інших авторів.

Анотація є коротким описом дисертаційної роботи, що дає читачам загальне уявлення про зміст і результати дослідження. У ній міститься інформація про мету, методологію, результати та висновки дослідження.

Всі частини дисертаційної роботи Румянцевої І.Б. логічно пов'язані між собою і відповідають темі дослідження. План дисертації є послідовним, а виклад матеріалу організований системно. Висновки, які були зроблені мають належне наукове та практичне обґрунтування.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації опубліковані автором у 8 наукових праць, зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях України (з них 4 – у фахових виданнях України, 1 –

у наукових виданнях інших держав) та 3 публікації за матеріалами конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 3,66 ум. друк. арк., особисто здобувачу належить 3,41 ум. друк. арк.

В публікаціях здобувачкою достатньою мірою розкрито основні положення дисертації, які виносяться на захист, висвітлено суть наукової новизни отриманих результатів. Публікації відповідають встановленим вимогам, в них визначено наукові задачі, методи їх вирішення й описано отримані наукові результати.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам. Аналіз тексту дисертацій, а також публікацій авторки за темою дисертації свідчить про відсутність ознак порушення авторкою вимог академічної доброчесності. В дисертаційній роботі і публікаціях наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень та інших відомостей, дотримано вимоги норм законодавства про авторське право, а також надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерел інформації. В дисертаційній роботі Румянцевої Ірини Богданівни не виявлено ознак академічного плагіату.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи рецензовано працю та підтримуючи більшість висновків до дисертації та положень, які мають ознаки наукової новизни та виносяться на захист, звертаємо увагу на окремі положення, які, на наш погляд, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час публічного захисту дисертації.

- у моделі визначення сутності туристичного попиту (рис.1.4) доцільно було б також враховувати фактор сезонності, оскільки саме сезонний характер туристичного попиту вагомо впливає на нерівномірність завантаження підприємств туристичної сфери;
- не зовсім зрозумілою є позиція авторки щодо віднесення фактору економічні умови до неварієтних чинників туристичного попиту (рис. 1.5);
- доволі дискусійним є твердження авторки, що багато туристів вибирають

- дорогі туристичні послуги, щоб підкреслити свій соціальний статус і продемонструвати свої можливості здійснювати дорогі покупки;
- у вступі доцільно також вказати кількість використаних формул у роботі;
  - при висвітленні проблем та можливостей, які можуть виникнути в туристичній галузі у подальших роках (п. 2.1) доцільно було б також враховувати військово-політичні конфлікти у світі, до прикладу Ізраїль;
  - до ключових завдань відновлення туристичного попиту в Україні (п. 3.1) доцільно було б також віднести популяризацію України у світі під гаслом «Be brave like Ukraine» (#BRAVEUKRAINE), що є певним брендом України у світовому інформаційному просторі та відповідним чином впливатиме на розроблення відповідних стратегій розвитку туристичного ринку у післявоєнний період.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Румянцевої Ірини Богданівни «Прогнозування туристичного попиту в умовах кризових явищ» за актуальністю теми, обсягом виконаних досліджень, науковою і практичною цінністю отриманих результатів і висновків, формою викладу є оригінальним авторським дослідженням, що відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами). Подана дисертаційна робота є завершеною працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а її авторка Румянцева Ірина Богданівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

Рецензент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Галина ЛЕЩУК